

മലയാളം MALAYALAM : മലയാളം

2026 August 07 (1448 Safar 24) വെള്ളിയാഴ്ച

നന്ദി എന്ന ആരാധന (عِبَادَةُ الشُّكْرِ)

നന്ദി കാണിക്കൽ ഒരു മഹത്തായ ഇബാദത്ത്

ഒന്നാം പാഠ്യം

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَصَفِيُّهُ مِنْ خَلْقِهِ وَخَلِيلُهُ، أَدَّى الْأَمَانَةَ، وَبَلَغَ الرِّسَالَةَ، وَجَاهِدَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ، حَتَّى آتَاهُ الْيَقِينُ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا؛

നിശ്ചയമായും സർവ്വസ്തുതിയും അല്ലാഹുവിനാണ്. നാം അവനെ സ്തുതിക്കുകയും അവനോട് സഹായം തേടുകയും അല്ലാഹുവോട് പാപമോചനം തേടുകയും ചെയ്യുന്നു. നമ്മുടെ നഷ്ടങ്ങളുടെ തീവകളിൽ നിന്നും നമ്മുടെ മോശം പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ നിന്നും നാം അല്ലാഹുവിൽ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു. അല്ലാഹു ആരെ നേർവഴിയിലാക്കിയോ അവനെ വഴിപിഴപ്പിക്കാൻ ആരുമില്ല, അവൻ ആരെ വഴിപിഴപ്പിച്ചുവോ അവന് നേർവഴികാണിക്കാനും ആരുമില്ല. അല്ലാഹു അല്ലാതെ ആരാധനയ്ക്കർഹനായി മറ്റാരുമില്ലെന്ന് ഞാൻ സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നു; അവൻ ഏകനാണ്, അവന് പങ്കുകാരില്ല. മുഹമ്മദ് നബി സല്ലാലൂ അലൈഹി വസല്ലം അല്ലാഹുവിന്റെ ദാസനും റസൂലുമാണെന്നും, അവന്റെ സൃഷ്ടികളിൽ നിന്ന് തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടവനും പ്രിയങ്കരനുമാണെന്നും ഞാൻ സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നു. അവിടുന്ന് അമാനത്ത് വീട്ടുകയും, സന്ദേശം എത്തിച്ചുകൊടുക്കുകയും, അല്ലാഹുവിന്റെ മാർഗ്ഗത്തിൽ സത്യസന്ധമായി ജീഹാദ് ചെയ്യുകയും ചെയ്തു; ഉറപ്പായ മരണം അവിടുത്തേക്ക് വന്നെത്തുന്നതുവരെ അത് തുടരും. അല്ലാഹു അവിടുത്തേക്കും അവിടുത്തെ കുടുംബത്തിനും സ്വഹാബത്തുകൾക്കും ധാരാളം സ്വലാത്തും സലാമും വർഷിക്കട്ടെ.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ - آل عمران: 102.

"സത്യവിശ്വാസികളേ, നിങ്ങൾ അല്ലാഹുവെ ഭയപ്പെടേണ്ട രീതിയിൽ ഭയപ്പെടുക. നിങ്ങൾ മുസ്ലിങ്ങളായല്ലാതെ മരിക്കാനിടയാകരുത്." [ആലുഇംറാൻ: 102].

أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ.

വാക്കുകളിൽ ഏറ്റവും സത്യസന്ധമായത് അല്ലാഹുവിന്റെ ഗ്രന്ഥവും, മാർഗ്ഗദർശനങ്ങളിൽ ഏറ്റവും ഉത്തമമായത് മുഹമ്മദ് നബിയുടെ മാർഗ്ഗദർശനവുമാകുന്നു. കാര്യങ്ങളിൽ ഏറ്റവും തിന്മയായത് പുതുതായി ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടവയാണ് (ബിദ്അത്തുകൾ). പുതുതായി ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതെല്ലാം ബിദ്അത്തും, എല്ലാ ബിദ്അത്തുകളും വഴികേടും, എല്ലാ വഴികേടുകളും നരകത്തിലുമാകുന്നു.

عِبَادَ اللَّهِ: إِنَّ مِنْ أَجَلِّ مَقَامَاتِ الْعُبُودِيَّةِ، مَقَامَ الشُّكْرِ؛ فَهُوَ عِبَادَةٌ جَلِيلَةٌ، وَقُرْبَةٌ عَظِيمَةٌ، أَتَى اللَّهُ جَلَّ وَعَلَا عَلَى أَهْلِهِ، وَوَصَفَ بِهِ خَوَاصَّ خَلْقِهِ؛ قَالَ اللَّهُ عَنْ نَبِيِّهِ نُوحٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ

അല്ലാഹുവിന്റെ ദാസന്മാരേ: ആരാധനകളുടെ പദവികളിൽ ഏറ്റവും മഹത്തരമായ ഒന്നാണ് 'നന്ദി' (ശുക്ർ) എന്ന പദവി. അതൊരു മഹത്തായ ആരാധനയും അല്ലാഹുവിലേക്ക് അടുപ്പിക്കുന്ന ഉന്നതമായ കർമ്മവുമാണ്. നന്ദിയുള്ളവരെ അല്ലാഹു പ്രശംസിക്കുകയും തന്റെ വിശിഷ്ട സൃഷ്ടികളുടെ ഗുണമായി അതിനെ വിശേഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. നൂഹ് അലൈഹിസ്സലാമിനെ കുറിച്ച് അല്ലാഹു പറഞ്ഞു:

അൽ-ഇസ്രാഅ്: إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

"തീർച്ചയായും അവൻ വളരെ നന്ദിയുള്ള ഒരു ദാസനായിരുന്നു."

തന്റെ ഖലീലായ ഇബ്രാഹീം അലൈഹിസ്സലാമിനെ കുറിച്ച് അല്ലാഹു പറഞ്ഞു:

{ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (١٢٠) شَاكِرًا لِّأَنْعَمِهِ اجْتَبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ }

(സൂറത്ത് അനഹ്ദ്: 120, 121)

വസ്തുതയിതാണ്: ഇബ്രാഹീം സ്വയംതന്നെ ഒരു പൂർണ്ണസമുദായമായിരുന്നു; അല്ലാഹുവിനോട് വണക്കമുള്ളവനും ഏകാഗ്രഹിതനുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഒരിക്കലും ബഹുദൈവവിശ്വാസിയായിരുന്നില്ല.

അദ്ദേഹം അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹങ്ങൾക്ക് നന്ദികാണിക്കുന്നവനായിരുന്നു. അല്ലാഹു അദ്ദേഹത്തെ തെരഞ്ഞെടുത്ത് നേർമാർഗത്തിലേക്ക് നയിക്കുകയായിരുന്നു.

وَلَمَّا رَأَىٰ نَبِيُّ اللَّهِ سُلَيْمَانُ عَلَيْهِ السَّلَامُ نِعَمَ اللَّهِ عَلَيْهِ تَتَرَىٰ:

സുലൈമാൻ നബി (അ) തന്റെ മേൽ അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹങ്ങൾ തുടരെത്തുടരെ വരുന്നത് കണ്ടപ്പോൾ പറഞ്ഞു:

قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِيٌّ كَرِيمٌ

(സൂറത്ത് അനാജ്: 40)

"അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: ഇത് എന്റെ റബ്ബിന്റെ ഔദാര്യമാകുന്നു; ഞാൻ നന്ദികാണിക്കുമോ അതല്ല അനുഗ്രഹത്തെ നിഷേധിക്കുമോ എന്ന് പരീക്ഷിക്കുന്നതിന്. ഒരുവൻ നന്ദി കാണിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, അതിന്റെ ഗുണം അവനുതന്നെയാകുന്നു. വല്ലവനും നന്ദികെട്ടവനാകുന്നുവെങ്കിൽ എന്റെ റബ്ബ് സ്വയം പര്യാപ്തനും മഹാനുമാകുന്നു."

وَكَانَ نَبِيُّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَظِيمَ الشُّكْرِ لِرَبِّهِ؛ فَعَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى حَتَّى انْتَفَخَتْ قَدَمَاهُ، فَقِيلَ لَهُ: أَتَكْلِفُ هَذَا، وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ؟ فَقَالَ:

നമ്മുടെ നബി സല്ലല്ലാഹു അലൈഹി വസല്ലം തന്റെ രക്ഷിതാവിനോട് അളു അത്ര നന്ദിയുള്ളവനായിരുന്നു. മുഗീറത്തുബ്നു ശുഅബ് {റ} വിൽ നിന്ന് നിവേദനം: നബി സല്ലല്ലാഹു അലൈഹി വസല്ലം തന്റെ പാദങ്ങൾ വീർത്തു നീരു വരുന്നത് വരെ നമസ്കരിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. അപ്പോൾ അവിടുത്തോട് ചോദിക്കപ്പെട്ടു: "അല്ലാഹു അങ്ങയുടെ മുൻപത്തെയും പിൻപത്തെയും പാപങ്ങൾ പൊറ്റുത്തുന്നിരിക്കെ എന്തിനാണ് അങ്ങ് ഇത്രയും കഷ്ടപ്പെടുന്നത്?" അപ്പോൾ നബി സല്ലല്ലാഹു അലൈഹി വസല്ലം പറഞ്ഞു:

« أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا » ബുഖാരി, മുസ്ലിം

"ഞാൻ നന്ദിയുള്ള ഒരു ദാസനാകേണ്ടതില്ലയോ?"

أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَسَمَ النَّاسَ إِلَى شُكُورٍ وَكَفُورٍ؛ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:

മുസ്ലിങ്ങളേ: അല്ലാഹു മനുഷ്യരെ നന്ദിയുള്ളവരെന്നും നന്ദികെട്ടവരെന്നും രണ്ടായി തരംതിരിച്ചിരിക്കുന്നു. അല്ലാഹു തആലാ പറഞ്ഞു:

{ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا } (സൂറത്ത് അൽ-ഇൻശാൻ: 3)

"തീർച്ചയായും നാം അവൻ വഴി കാണിച്ചുകൊടുത്തിരിക്കുന്നു. ഒന്നുകിൽ അവൻ നന്ദിയുള്ളവനാകാം, അല്ലെങ്കിൽ നന്ദികെട്ടവനാകാം."

::وَأَخْبَرَ سُبْحَانَهُ عَنْ عِبَادِهِ الشَّاكِرِينَ بِأَنَّهُمُ الْأَقْلُونَ، فَقَالَ جَلَّ مِنْ قَائِلٍ كَرِيمٍ

തന്റെ ദാസന്മാരിൽ നന്ദിയുള്ളവർ വളരെ കുറവാണ് അല്ലാഹു അറിയിച്ചിരിക്കുന്നു.

{ وَقَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ } (സൂറത്ത് സബഅ്: 13)

"എന്റെ ദാസന്മാരിൽ നന്ദിയുള്ളവർ വളരെ കുറവത്രെ."

فَأَكْثَرُ الْخَلْقِ يَتَقَلَّبُونَ فِي نِعَمِ اللَّهِ الظَّاهِرَةِ وَالْبَاطِنَةِ، وَمَعَ هَذَا قَلَّ مِنْهُمْ الشَّاكِرُ، وَعَزَّ مِنْهُمْ الدَّاكِرُ، فَإِذَا ذَهَبَتِ النِّعْمَةُ، وَحَلَّتِ النِّقْمَةُ، أَفَافُوا مِنْ غَفْلَتِهِمْ، وَنَدِمُوا عَلَى سَكْرَتِهِمْ، وَلَاتَ سَاعَةٌ مِّنْهُمْ. فَالْعَبْدُ الْمُؤَفَّقُ الَّذِي يَرَى أَثَرَ نِعْمَةِ اللَّهِ عَلَيْهِ فِي كُلِّ أَحْيَانِهِ، فَيُعْتَرِفُ قَلْبُهُ بِفَضْلِ رَبِّهِ، وَيُلْهِجُ لِسَانُهُ بِشُكْرِهِ وَذِكْرِهِ، وَتُذْعِنُ جَوَارِحُهُ بِالْإِنْفِيَادِ لِأَمْرِهِ؛ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:

സൃഷ്ടികളിൽ ഭൂരിഭാഗവും അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രത്യക്ഷവും പരോക്ഷവുമായ അനുഗ്രഹങ്ങളിൽ ജീവിക്കുന്നവരാണ്; എന്നാൽ അതിൽ നന്ദികാണിക്കുന്നവർ വളരെ അപൂർവ്വമാണ്. അനുഗ്രഹം നഷ്ടപ്പെടുകയും ശിക്ഷ വന്നെത്തുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ മാത്രമാണ് അവർ അശ്രദ്ധയിൽ നിന്ന് ഉണരുന്നതും തങ്ങളുടെ ലഹരിയെക്കുറിച്ച് വേദിക്കുന്നതും. എന്നാൽ അപ്പോൾ വേദിച്ചിട്ട് ഒരു കാര്യവുമില്ല! അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹം എല്ലാ സമയത്തും തിരിച്ചറിയുകയും, ഹൃദയം

കൊണ്ട് അവന്റെ ഔദാര്യത്തെ അംഗീകരിക്കുകയും, നാവുകൊണ്ട് നന്ദിയും ദീക്രും പറയുകയും, ശരീര അവയവങ്ങൾ അവന്റെ കൽപ്പനകൾക്ക് കീഴൊതുങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നവനാണ് വിജയിച്ച ദാസൻ. അല്ലാഹു തആലാ പറഞ്ഞു:

{ وَأَتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعَدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ } (സൂറത്ത് ഇബ്രാഹീം: 34)

"നിങ്ങൾ ചോദിച്ചതിൽ നിന്നൊക്കെയും അവൻ നിങ്ങൾക്ക് നൽകിയിട്ടുണ്ട്. അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹങ്ങൾ നിങ്ങൾ എണ്ണുകയാണെങ്കിൽ നിങ്ങൾക്കതിന്റെ ക്ലിപ്തപ്പെടുത്താനാവില്ല. തീർച്ചയായും മനുഷ്യൻ അക്രമിയും നന്ദികെട്ടവനുമാകുന്നു."

قَالَ طَلْقُ بْنُ حَبِيبٍ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ : (إِنَّ حَقَّ اللَّهِ أَثْقَلُ مِنْ أَنْ يَقُومَ بِهِ الْعِبَادُ، وَإِنَّ نِعَمَ اللَّهِ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ يُحْصِيَهَا الْعِبَادُ، وَلَكِنْ أَصْبَحُوا تَائِبِينَ، وَأَمْسُوا تَائِبِينَ).

തപൽഖ് ബിൻ ഹബീബ് (റഹിമഹുല്ലാഹ്) പറഞ്ഞു: (അല്ലാഹുവിന്റെ അവകാശം ദാസന്മാർക്ക് പൂർണ്ണമായി വീട്ടാൻ കഴിയാത്തത്ര കനത്തതാണ്. അല്ലാഹു വിന്റെ അനുഗ്രഹങ്ങൾ ദാസന്മാർക്ക് എണ്ണിത്തീർക്കാനാവാത്തത്ര കൂടുതലുമാണ്. എങ്കിലും നിങ്ങൾ രാവിലും പകലിലും തൗബ ചെയ്യുന്നവരായി ജീവിക്കുക).

أَيُّهَا الْمُبَارَكُونَ: إِنَّ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ الْحُسْنَى: الشُّكْرُ، وَهُوَ الَّذِي يُعْطِي عَلَى الْقَلِيلِ الْكَثِيرَ، وَيَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ الْيُسِيرَ، وَيُثِيبُ عَلَيْهِ الثَّوَابَ الْجَزِيلَ، يَجْزِي بِالْحَسَنَةِ عَشْرَ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ، إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَكَثِيرًا مَا يَقْرُنُ رَبُّ الْعَزَّةَ وَالْجَلَالَ اسْمُهُ الشُّكْرُ بِاسْمِهِ الْغُفُورُ، فَهُوَ سُبْحَانَهُ غُفُورٌ لِلذُّنُوبِ كُلِّهَا، مَهْمَا عَظُمَتْ، فَلَا يَتَعَاظَمُ ذَنْبٌ أَنْ يَغْفِرَهُ، شُكْرٌ لِكُلِّ عَمَلٍ، وَإِنْ قَلَّ، فَسُبْحَانَ مَنْ لَا يُخَيِّبُ أَمَلٌ، وَلَا يُضَيِّغُ عَمَلٌ عَامِلٍ.

അനുഗൃഹീതരായ ജനങ്ങളേ: അല്ലാഹുവിന്റെ മനോഹരമായ നാമങ്ങളിൽ പെട്ടതാണ് "അശ്ശൂകൂർ" (الشُّكْرُ) എന്നത്. കുറഞ്ഞ പ്രവൃത്തിക്ക് വലിയ പ്രതിഫലം നൽകുന്നവനും, ചെറിയ അമൽ സ്വീകരിച്ച് വലിയ പാരതോഷികം നൽകുന്നവനുമാണ് അവൻ. ഒരു നന്മയ്ക്ക് പത്തിരട്ടി മുതൽ എഴുനൂറ് ഇരട്ടി വരെയും അതിലേറെയും അവൻ പ്രതിഫലം നൽകുന്നു. അല്ലാഹു തആലാ അവന്റെ 'അശ്ശൂകൂർ' എന്ന നാമത്തെ 'അൽ-ഗഫൂർ' (പൊറുക്കുന്നവൻ) എന്ന നാമത്തോടൊപ്പം ചേർത്താണ് പലപ്പോഴും പറയാറുള്ളത്. എത്ര വലുതാണെങ്കിലും എല്ലാ പാപങ്ങളും പൊറുക്കുന്നവനാണ് അവൻ. എത്ര ചെറിയ അമലാണെങ്കിലും അതിന് നന്ദി കാണിക്കുന്നവനുമാണ് അല്ലാഹു. പ്രതീക്ഷിക്കുന്നവന്റെ പ്രതീക്ഷ അസ്തമിപ്പിക്കാത്തവനും പ്രവർത്തിക്കുന്നവന്റെ പ്രവർത്തനം പാഴാക്കാത്തവനുമാണ് അല്ലാഹു എത്ര പരിശുദ്ധൻ!

أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ: إِنَّ مِنَ الْوَسَائِلِ الَّتِي يَصِلُ بِهَا الْعَبْدُ إِلَى مَنْزِلَةِ الْعَبْدِ الشُّكْرِ: الدُّعَاءُ؛ قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ سُلَيْمَانُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

മുസ്ലിങ്ങളേ: ഒരു ദാസന് നന്ദിയുള്ള ദാസൻ (അബ്ദൻ ശകൂറ) എന്ന പദവിയിലെത്താനുള്ള വഴികളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒന്നാണ് ദുആ. സുലൈമാൻ നബി {ع} പ്രാർത്ഥിച്ചു:

رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ (سُورَةُ ائِمْرَانٍ: 19)

"എന്റെ രക്ഷിതാവേ! എനിക്കും എന്റെ മാതാപിതാക്കൾക്കും നീ നൽകിയ അനുഗ്രഹങ്ങൾക്ക് നന്ദികാണിക്കാൻ നീ എനിക്ക് പ്രചോദനം നൽകേണമേ..."

وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ: «يَا مُعَاذُ، وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ، وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ». فَقَالَ: «أَوْصِيكَ يَا مُعَاذُ، لَا تَدْعَنَّ فِي ذُبُرٍ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ «اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَىٰ ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ»

മുആദ് ബിൻ ജബൽ {റ}വിൽ നിന്ന് നിവേദനം: റസൂലുള്ളാഹി {ﷺ} തന്റെ കൈ പിടിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു: "അല്ലയോ മുആദ്, അല്ലാഹുവാണെ, ഞാൻ നിന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നു!" ശേഷം അവിടുന്ന് പറഞ്ഞു: "മുആദ്, ഓരോ നമസ്കാരത്തിന് ശേഷവും നീ ഇത് ചൊല്ലാൻ മറക്കരുത്:" ("അല്ലാഹുവേ! നിന്നെ ഓർക്കാനും, നിനക്ക് നന്ദി ചെയ്യാനും, നിന്നെ നന്നായി ആരാധിക്കാനും എന്നെ നീ സഹായിക്കേണമേ."

وَمِنْ تِلْكَ الْوَسَائِلِ: الْاِعْتِرَافُ بِنِعَمِ اللَّهِ وَذِكْرُهَا؛

മറ്റൊരു വഴി: അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹങ്ങൾ മനസ്സുകൊണ്ട് അംഗീകരിക്കലും അത് ഓർക്കലുമാണ്.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ (سُورَةُ ائِمْرَانٍ: 7)

"നിങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവ് പ്രഖ്യാപിച്ച സന്ദർഭം (ഓർക്കുക): നിങ്ങൾ നന്ദികാണിച്ചാൽ തീർച്ചയായും ഞാൻ നിങ്ങൾക്ക് വർദ്ധിപ്പിച്ചു തരുന്നതാണ്. എന്നാൽ നിങ്ങൾ നന്ദികേട് കാണിക്കുകയാണെങ്കിൽ തീർച്ചയായും എന്റെ ശിക്ഷ കഠിനമായതായിരിക്കും."

فَالنَّفْسُ الشَّاكِرَةُ تَرَى مَشَاهِدَ الْمَنَّةِ، وَتَعْتَرِفُ لَخَالِقِهَا بِالْإِحْسَانِ وَالنِّعْمَةِ، فَتَحْظِي حِينَئِذٍ بِالزِّيَادَةِ وَالْفَضْلِ، وَلِذَلِكَ كَانُوا يُسَمُّونَ الشُّكْرَ: الْحَافِظَ؛ لِأَنَّهُ يَحْفَظُ النِّعَمَ الْمَوْجُودَةَ، وَيَجْلِبُ النِّعَمَ الْمَفْقُودَةَ. وَمِنْ الْوَسَائِلِ: اسْتِعْمَالُ النِّعْمَةِ فِي مَرَاضِي اللَّهِ، فَحَقِيقَةُ الشُّكْرِ أَنْ تُسَخَّرَ النِّعْمَةُ فِيمَا يُرْضِي اللَّهَ تَعَالَى. قَالَ بَعْضُ السَّلَفِ: (الشُّكْرُ تَرْكُ الْمَغْصِيَةِ). وَمِنْ تِلْكَ الْوَسَائِلِ الَّتِي تُعِينُ عَلَى الشُّكْرِ: النَّظَرُ إِلَى مَنْ هُوَ دُونُكَ فِي أُمُورِ الدُّنْيَا، فَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

നന്ദിയുള്ള മനസ്സ് അല്ലാഹുവിന്റെ ഔദാര്യങ്ങളെ കാണുകയും അവന്റെ നന്മകളെ അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു; അപ്പോൾ അവർക്ക് കൂടുതൽ വർദ്ധനവും ഉന്നതിയും ലഭിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് പൂർവ്വികർ നന്ദിയെ "അൽ-ഹാഫിദ്" (സംരക്ഷകൻ) എന്ന് വിളിച്ചിരുന്നത്; കാരണം അത് നിലവിലുള്ള അനുഗ്രഹങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുകയും നഷ്ടപ്പെട്ട അനുഗ്രഹങ്ങളെ കൊണ്ടുവരികയും ചെയ്യുന്നു.

മറ്റൊരു വഴി: അനുഗ്രഹങ്ങളെ അല്ലാഹുവിന് തൃപ്തിയുള്ള കാര്യങ്ങളിൽ ഉപയോഗിക്കലാണ്. അല്ലാഹുവിന് തൃപ്തിയുള്ള കാര്യങ്ങൾക്ക് അനുഗ്രഹങ്ങളെ കീഴൊതുക്കുക എന്നതാണ് നന്ദിയുടെ യഥാർത്ഥവശം. പൂർവ്വികരിൽ ചിലർ പറഞ്ഞു: (പാപങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കലാണ് യഥാർത്ഥ നന്ദി).

നന്ദികാണിക്കാൻ സഹായിക്കുന്ന മറ്റൊരു കാര്യം: ദുനിയ്യാവിന്റെ കാര്യത്തിൽ നിങ്ങളെക്കാൾ താഴെയുള്ളവരെ നോക്കലാണ്. അല്ലാഹുവിന്റെ {റ} വിൽ നിന്ന് നിവേദനം: റസൂലുള്ളാഹി {ﷺ} പറഞ്ഞു:

« انظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزِدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ »

(ബുഖാരി, മുസ്ലിം)

"നിങ്ങളെക്കാൾ താഴെയുള്ളവരിലേക്ക് നിങ്ങൾ നോക്കുക; നിങ്ങളെക്കാൾ മുകളിലുള്ളവരിലേക്ക് നോക്കരുത്. അല്ലാഹു നിങ്ങൾക്ക് നൽകിയ അനുഗ്രഹത്തെ നിങ്ങൾ നിസ്സാരമായി കാണാതിരിക്കാൻ അതാണ് ഏറ്റവും അനുയോജ്യമായത്."

بَارَكَ اللَّهُ لِي وَلَكُمْ فِي الْقُرْآنِ الْعَظِيمِ، وَنَفَعَنِي وَإِبَائَكُمْ بِمَا فِيهِ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ، أَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ، فَاسْتَغْفِرُوهُ وَتُوبُوا إِلَيْهِ؛ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

മഹത്തായ വുർആൻ കൊണ്ട് അല്ലാഹു എനിക്കും നിങ്ങൾക്കും ബറകത്ത് നൽകട്ടെ. അതിലെ ആയത്തുകളും വിവേകപൂർണ്ണമായ ദിക്റുകളും കൊണ്ട് എനിക്കും നിങ്ങൾക്കും അവൻ പ്രയോജനം ചെയ്യട്ടെ. ഞാൻ ഈ പറയുന്ന വാക്ക് പറയുകയും എനിക്കും നിങ്ങൾക്കും എല്ലാ പാപങ്ങളിൽ നിന്നും അല്ലാഹുവോട് പാപമോചനം തേടുകയും ചെയ്യുന്നു. നിങ്ങൾ അവനോട് തൗബ ചെയ്യുക; തീർച്ചയായും അവൻ ഏറെ പൊറുക്കുന്നവനും കരുണാനിധിയുമാകുന്നു.

രണ്ടാം വുതുബ (الخطبة الثانية)

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى إِحْسَانِهِ، وَالشُّكْرُ لَهُ عَلَى تَوْفِيقِهِ وَامْتِنَانِهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى الدَّاعِي إِلَى رِضْوَانِهِ، مُحَمَّدٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ سَارَ عَلَى مَنَازِلِهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

അല്ലാഹുവിന്റെ നന്മകൾക്ക് അവൻ സ്തുതി! അവന്റെ തൗഫീഖിനും ഔദാര്യത്തിനും അവൻ നന്ദി! അവന്റെ തൃപ്തിയിലേക്ക് ക്ഷണിച്ചവരായ മുഹമ്മദ് നബി {ﷺ} ക്കും അവിടുത്തെ കുടുംബത്തിനും സ്വഹാബത്തുകൾക്കും അന്ത്യനാൾ വരെ അവിടുത്തെ പാത പിന്തുടരുന്നവർക്കും അല്ലാഹുവിന്റെ സ്വലാത്തും സലാമും ഉണ്ടാവട്ടെ.

أَمَّا بَعْدُ: فَاتَّقُوا اللَّهَ عِبَادَ اللَّهِ حَقَّ التَّقْوَى، وَرَاقِبُوهُ فِي السِّرِّ وَالنَّجْوَى، وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

അമ്മാ ബഅ്ദ്: അല്ലാഹുവിന്റെ ദാസന്മാരേ, നിങ്ങൾ അല്ലാഹുവിനെ അർഹിക്കുന്ന രീതിയിൽ ഭയപ്പെടുക. രഹസ്യത്തിലും പരസ്യത്തിലും അവനെ നിരീക്ഷിക്കുക. നിങ്ങൾ അവനിയിലേക്കാണ് ഒരുമിച്ചുകൂട്ടപ്പെടുന്നത് എന്ന് മനസ്സിലാക്കുക.

أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ: إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ النِّعَمِ الَّتِي أَمْتَنَ اللَّهُ بِهَا عَلَيْنَا نِعْمَةَ الْمَاءِ، فَهُوَ يَنْسَابُ إِلَيْنَا مِنْ غَيْرِ مَشَقَّةٍ وَلَا كُفَّةٍ تَذَكَّرْ، فَهَذَا مَنْ يَفْطَحُ الْمَسَافَاتِ الطَّوِيلَةَ بَحْثًا عَنْ مَاءٍ أَيْ كَانَتْ هَذِهِ الْمَاءُ: صَالِحًا لِلشَّرْبِ أَمْ لَمْ يَكُنْ كَذَلِكَ؛ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى مُمْتَنًّا عَلَى عِبَادِهِ بِهَذِهِ النِّعْمَةِ:

സത്യവിശ്വാസികളേ: അല്ലാഹു നമുക്ക് നൽകിയ ഏറ്റവും വലിയ അനുഗ്രഹങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് "വെള്ളം" എന്ന അനുഗ്രഹം. യാതൊരു കഷ്ടപ്പാടോ വലിയ ചിലവോ ഇല്ലാതെ അത് നമ്മിലേക്ക് ഒഴുകിയെത്തുന്നു. എന്നാൽ കുടിക്കാൻ യോഗ്യമാണോ അല്ലയോ എന്ന് നോക്കാതെ, അല്പം വെള്ളത്തിന് വേണ്ടി വിദൂര ദൂരങ്ങൾ താണ്ടുന്ന എത്രയോ ആളുകളുണ്ട്! അല്ലാഹു തന്റെ ദാസന്മാർക്ക് ഈ അനുഗ്രഹത്തെ ഓർമ്മിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു:

{ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ } (സൂറത്ത് അൽ-മുൽക്: 30)

"(നബിയേ) അവരോട് ചോദിക്കുക: 'ആലോചിച്ചു നോക്കിയിട്ടുണ്ടോ, നിങ്ങളുടെ ഉറവിടങ്ങളിലെ ജലം ഭൂമിയിൽ താണുപോവുകയാണെങ്കിൽ ആരാണ് നിങ്ങൾക്ക് നീരുറവകളുണ്ടാക്കിത്തരിക?'

وَمِنْ تَمَامِ الشُّكْرِ أَنْ يُحْسِنَ الْعَبْدُ اسْتِعْمَالَ هَذِهِ النِّعْمَةِ، فَلَا يُسْرِفَ فِي الْمَاءِ، وَإِذَا كَانَ دَيْنُنَا الْخَفِيفُ قَدْ نَهَانَا عَنِ الْإِسْرَافِ فِي الصَّدَقَةِ وَالْوُضُوءِ؛ وَهَمَّا مِنَ الْعِبَادَةِ، فَكَيْفَ إِذَا كَانَ الْإِسْرَافُ فِي غَيْرِهِمَا؟! قَالَ اللَّهُ تَعَالَى:

ഈ അനുഗ്രഹത്തെ വേണ്ടവിധം ഉപയോഗിക്കലും വെള്ളം പാഴാക്കാതിരിക്കലും നന്ദിയുടെ പൂർണ്ണതയിൽ പെട്ടതാണ്. നമ്മുടെ മതം പുണ്യകർമ്മങ്ങളായ ദാനധർമ്മത്തിലും വുള്ളൂ ഇത് പോലും ദുർവ്യയം ചെയ്യുന്നത് വിലക്കിയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, അല്ലാത്ത കാര്യങ്ങളിലെ ദുർവ്യയത്തിന്റെ കാര്യം പറയേണ്ടതുണ്ടോ?! അല്ലാഹു തആലാ പറഞ്ഞു:

(سُورَةُ الْأَنْعَامِ: 67) وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا

"ചിലവഴിക്കുകയാണെങ്കിൽ അപചയം വരുത്താത്തവരും, പിശുക്ക് കാണിക്കാത്തവരും, അതിനിടയിലുള്ള മിതമായ മാർഗ്ഗം സ്വീകരിക്കുന്നവരുമാകുന്നു അവർ."

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ:

അബൂല്ലാഹിബ്നു അംറു {റ} വിൽ നിന്ന് നിവേദനം: നബി {ﷺ} മൂന്നു തവണ വീതം കഴുകി വുള്ളൂ അ് ചെയ്യുകയും ശേഷം പറയുകയും ചെയ്തു:

« هَكَذَا الْوُضُوءُ، فَمَنْ زَادَ عَلَى هَذَا فَقَدْ أَسَاءَ، وَتَعَدَّى، وَظَلَمَ » (അഹ്മദ്, നസാഇ)

"ഇപ്രകാരമാണ് വുള്ളൂ അ് ചെയ്യേണ്ടത്. ഇതിൽ ആരെങ്കിലും വർദ്ധിപ്പിച്ചാൽ അവൻ തിന്മ ചെയ്യുകയും അതിരുകവിയുകയും അക്രമം കാണിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു."

أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ: إِنَّ مِنْ أَجَلِ النِّعَمِ الَّتِي أَمَنَّ اللَّهُ بِهَا عَلَيْنَا فِي الْقُرُونِ الْمُتَأَخِّرَةِ: نِعْمَةُ الْكُهْرَبَاءِ، فَبِهَا تَضَاءُ الْبُيُوتِ، وَتُحَفِّظُ الْأَطْعَمَةَ، وَتَدُورُ عَجَلَةُ الْحَيَاةِ، وَتَعْمَلُ وَسَائِلُ الْإِتِّصَالِ، وَيَخْفُ بِهَا عَنِ النَّاسِ وَهَجُ الْهَجِيرِ، وَالَّتِي مَتَى مَا انْقَطَعَتْ سَاعَةٌ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ، شَعُرْتَ أَنَّ الْحَيَاةَ قَدْ تَوَقَّفَتْ، وَالْحَرَكَةَ قَدْ تَعَطَّلَتْ، وَمَتَى أَلْفَ الْعَبْدِ النِّعْمَةُ قُلَّ شُعُورُهُ بِهَا، فَإِذَا فَقَدَتْ عَرَفَ قَدْرَهَا. وَمِنْ الْإِسْرَافِ الْمَذْمُومِ عَدَمُ الْإِكْتِرَافِ بِالطَّاقَةِ الْكُهْرَبَائِيَّةِ، فَتَرَاهَا لَا تَطْفَأُ فِي لَيْلٍ وَلَا نَهَارٍ. فَعَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

സത്യവിശ്വാസികളേ: പിന്നീടുള്ള നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ അല്ലാഹു നമുക്ക് നൽകിയ ഏറ്റവും വലിയ അനുഗ്രഹങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് "വൈദ്യുതി" (Electricity). അത് വഴി വീടുകൾ പ്രകാശിക്കുന്നു, ഭക്ഷണങ്ങൾ കേടുകൂടാതെ സൂക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു, ജീവിതചക്രം തിരിയുന്നു, വാർത്താവിനിമയ ഉപാധികൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നു, കടുത്ത ചൂടിന്റെ കാഠിന്യം കുറയുന്നു. രാവിലോ പകലിലോ ഒരു മണിക്കൂർ അത് നിലച്ചാൽ ജീവിതം സ്തംഭിച്ചതായും ചലനങ്ങൾ തടസ്സപ്പെട്ടതായും നമുക്ക് അനുഭവപ്പെടുന്നു! അനുഗ്രഹം സ്ഥിരമായി അനുഭവിക്കുമ്പോൾ മനുഷ്യൻ അതിന്റെ വില അറിയില്ല, അത് നഷ്ടപ്പെടുമ്പോഴാണ് അതിന്റെ മൂല്യം മനസ്സിലാകുന്നത്. വൈദ്യുതി ഊർജ്ജത്തെ വകവെക്കാതിരിക്കലും രാവു പകലും വെറുതെ കത്തിച്ചിടലും ആക്ഷേപകരമായ ദുർവ്യയത്തിൽ പെട്ടതാണ്. മുഗീറത്തുബ്നു ശുഅബ് (റ) വിൽ നിന്ന് നിവേദനം: റസൂലുള്ളാഹി (ﷺ) പറഞ്ഞു:

« إِنَّ اللَّهَ كَرِهَ لَكُمْ ثَلَاثًا: قِيلَ وَقَالَ، وَإِسَاعَةَ الْمَالِ، وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ » (ബുഖാരി, മുസ്ലിം)

"തീർച്ചയായും അല്ലാഹു മൂന്ന് കാര്യങ്ങൾ നിങ്ങൾക്ക് വെറുത്തിരിക്കുന്നു: വെറുതെ ഊഹാപോഹങ്ങൾ പറയൽ, ധനം പാഴാക്കൽ, അനാവശ്യമായി ചോദ്യങ്ങൾ ചോദിക്കൽ."

اللَّهُمَّ حَبِّبْ إِلَيْنَا الْإِيمَانَ وَزَيِّنْهُ فِي قُلُوبِنَا، وَكَرِّهْ إِلَيْنَا الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ، واجْعَلْنَا مِنَ الرَّاشِدِينَ، اللَّهُمَّ أَعِزَّ الْإِسْلَامَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَأَذِلَّ الشِّرْكَ وَالْمُشْرِكِينَ، اللَّهُمَّ احْفَظْ الْكُؤَيْتَ وَأَهْلَهَا مِنْ كُلِّ شَرٍّ وَمَكْرُوهٍ، واجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا مَطْمَئِنًا وَسَائِرَ بِلَادِ الْمُسْلِمِينَ، اللَّهُمَّ احْفَظْ إِخْوَتَنَا الْقَائِمِينَ عَلَى أَمْنِ الْبِلَادِ، وَتَبَّتْ الْأَرْضُ تَحْتَ أَقْدَامِهِمْ، اللَّهُمَّ وَفِّقْ أَمِيرَنَا وَوَلِيَّ عَهْدِهِ لِمَا تُحِبُّ وَتَرْضَى، وَخُذْ بِنَوَاصِيهِمَا لِلْبِرِّ وَالتَّقْوَى، وَآخِرُ دَعْوَانَا أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

അല്ലാഹുവേ, ഈമാനിനെ ഞങ്ങൾക്ക് നീ പ്രിയങ്കരമാക്കുകയും അത് ഞങ്ങളുടെ ഹൃദയങ്ങളിൽ അലങ്കരിക്കുകയും ചെയ്യേണമേ! കുപ്ര, അധർമ്മം, അനുസരണക്കേട് എന്നിവയോട് ഞങ്ങൾക്ക് വെറുപ്പുണ്ടാക്കേണമേ! ഞങ്ങളെ നേർവഴിയിലുള്ളവരിൽ ഉൾപ്പെടുത്തേണമേ! അല്ലാഹുവേ, ഇസ്ലാമിനെയും മുസ്ലിങ്ങളെയും നീ പ്രതാപമുള്ളവരാക്കേണമേ, ശിർക്കിനെയും മുശ്രിക്കുകളെയും നീ നിന്ദ്യരാക്കേണമേ! അല്ലാഹുവേ, കുവൈത്തിനെയും അവിടുത്തെ നിവാസികളെയും എല്ലാ തിന്മകളിൽ നിന്നും ഉപദ്രവങ്ങളിൽ നിന്നും നീ കാത്തുരക്ഷിക്കേണമേ! ഈ നാടിനെയും മറ്റ് മുസ്ലിം രാജ്യങ്ങളെയും സമാധാനവും ശാന്തിയും നിറഞ്ഞതാക്കേണമേ! അല്ലാഹുവേ, രാജ്യത്തിന്റെ സുരക്ഷയ്ക്കായി സേവനം ചെയ്യുന്ന സഹോദരങ്ങളെ നീ കാത്തുരക്ഷിക്കേണമേ, അവരുടെ പാദങ്ങളെ നീ ഉറപ്പിച്ചു നിർത്തേണമേ! അല്ലാഹുവേ, ഞങ്ങളുടെ അമീറിനും വിശ്വസ്തനായ കിരീടാവകാശിക്കും നീ തൃപ്തിപ്പെടുന്ന കാര്യങ്ങൾക്ക് തൗഫീഖ് നൽകേണമേ, നന്മയിലേക്കും തഖയിലേക്കും അവരുടെ പിൻകഴുത്തുകളെ നീ തിരിക്കേണമേ!

നമ്മുടെ അവസാന പ്രാർത്ഥന സർവ്വലോക രക്ഷിതാവായ അല്ലാഹുവിനുള്ള സ്തുതി മാത്രമാകുന്നു.

(വെള്ളിയാഴ്ച ബുരുഖ തയ്യാറാക്കുന്നതിനുള്ള ഔദ്യോഗിക സമിതി)